

دین و دمکراسی

تجربه شرق و غرب

گزارشی از یک کنفرانس بین‌المللی

کنفرانس‌های جهانی از این جهت که محل گرد آمدن اندیشمندان مناطق مختلف جغرافیایی و فکری هستند همواره کانون عرضه نوآوری‌های متفکران بوده‌اند. حوزه دین و اندیشه دینی نیز از موضوعاتی است که سهم قابل توجهی از همایش‌های جهانی را به خود اختصاص داده‌است.

دین و دمکراسی؛ تبادل تجربیات میان شرق و غرب موضوع همایشی بود که با تشریک‌مساعی نهادهایی چون مرکز مطالعات ادیان جدید ایتالیا (CES NUR) و مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان دانشگاه ویلنیوس (Vilnius University) و مرکز تحقیقات و اطلاعات ادیان جدید (NRRIC) چندی پیش به تاریخ ۱۰ تا ۱۲ آوریل (۲۳-۲۱ فروردین) در شهر ویلنیوس لیتوانی برپا شد. این کنفرانس از سلسله همایش‌های سالانه‌ای بود که نهادهای پژوهشی در عرصه جنبش‌های نوپدید دینی، با عنوان کنفرانس بین‌المللی سال ۲۰۰۳ برگزار کردند. پیش از این نیز چندین کنفرانس سالانه از سوی همین گونه نهادهای آمریکا، بلژیک و انگلستان برگزار شده بود. در سال ۲۰۰۴ نیز این کنفرانس سالانه در تگزاس آمریکا برگزار می‌شود.

درباره برگزار کنندگان

از دهه ۱۹۶۰ به این سو که مطالعات ادیان جدید یا به تعبیری جنبش‌های نوپدید دینی شکل گرفت. بسیاری از دانشگاه‌های حوزه علوم انسانی در برنامه دپارتمان‌های ادیان و الهیات خود موضوعی را برای آموزش و پژوهش در نظر گرفتند که مطالعه ادیان جدید نام گرفت. با گذشت زمان و ظهور نیازهای جدید برای مطالعه جدی‌تر و فراگیرتر این پدیده رو به رشد، مراکز مستقلی در نقاط مختلف جهان بویژه غرب و بطور اخص آمریکا و انگلیس تأسیس شد و این پدیده پدیده‌های «انگلو- امریکن» نام گرفت چون رشد چشمگیری در این دو کشور داشته است. شمار زیاد و در حال رشد ادیان جدید و سرعت گسترش آنها و حوادث و وقایعی که پیرامون آنها رخ داد عکس‌العمل‌های متفاوتی در پی داشت.

این واقعیت بسیاری را واداشت که به بررسی پدیدارشناختی این مهم بپردازند و این بررسی‌ها در عرصه پژوهش به تولید انبوهی از نوشته‌ها در قالب کتاب و مقاله انجامید و در عرصه ارتباطات و اطلاع‌رسانی، پایگاه‌های اطلاعاتی و اینترنتی قوی

تأسیس شد و در ایجاد ساختارها و سازمان‌های مطالعاتی به مجموعه‌ای از نهادهای مستقل و خاص که به تحقیق و پژوهش در این عرصه می‌پردازند، منتهی شد. در سراسر جهان غرب افرادی دست به تأسیس مراکز آموزشی و پژوهشی و اطلاع‌رسانی درباره این پدیده زدند. در انگلستان کسلی چون خانم الین بارکر با احساس ضرورت ایجاد مرکزی مطالعاتی و اطلاع‌رسانی، با همکاری وزارت کشور و کلیسای انگلستان، مرکز اطلاعات مربوط به ادیان جدید (INFORM) را تأسیس کرد. در شهر تورین ایتالیا، دین‌پژوه سرشناس این عرصه، دکتر ماسیمو اینتروویگنه، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان جدید (CESNUR) را تأسیس کرد که وبسایت آن از مهمترین منابع اطلاعاتی درباره ادیان جدید است و خود این نهاد در برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند.

این گونه نهادهای همکاری دپارتمان‌های ادیان و مراکز دین‌پژوهی دیگر کشورها به برگزاری اجلاس سالانه اقدام می‌کنند که کنفرانس بین‌المللی سال ۲۰۰۳ نمونه‌ای از آن است.

از چهره‌های سرشناس عرصه دین‌پژوهی و جامعه‌شناسی دین و بویژه مطالعات ادیان جدید و جنبش‌های نوپدید دینی می‌توان از کریسایدز، گاردون ملتون، الین بارکر و ماسیمو اینتروویگنه یاد کرد که غالباً مدیریت این نشست‌های سالانه را به عهده داشته‌اند.

مقالات

در کنفرانس دین و دمکراسی، تبادل تجربیات شرق و غرب ۳۸ عنوان مقاله ارائه شد. در میان مقالات ارائه‌شده عناوینی به چشم می‌خورد که موضوع آنها در نگاه نخست بسیار خاص و مربوط به کشور و یا منطقه‌ای معین است اما با توجه به موضوع اصلی کنفرانس (دین و دمکراسی) در تحلیل‌های کلان، به کار محققان و پژوهشگران عرصه دین می‌آید. برخی از مقالات این همایش، ذیل عنوان مطالعه ادیان جدید و برخی دیگر در حوزه مطالعات عام دینی، در عرصه موضوعی دین و دمکراسی می‌گنجد. عناوین مهمترین مقالات این همایش به شرح زیر است:

۱. نقش کلیساها در ساخت جامعه مدنی در مجارستان، سوزانا بوگر (Zsuzanna Bogre)
۲. تغییر آیین و ذهنیت: شکل‌گیری جنبش از (Oaza) و تحولات اجتماعی در لهستان، استر پیرکامپ
۳. مبارزه با سه: C فرقه‌ها (Cults)، فکاهی (Comics) و کمونیست‌ها؛ (Communists)
۴. آزادی دین، آزادی از دین و احترام برای عقاید دینی، گیدون سایپر
۵. آزادی دین و وجدان در لهستان: رؤیا یا واقعیت، کاتارزینا زای لینسکا
۶. خط مشی فرانسه در قبال «فرقه» از زمان سقوط

۷. دولت سوسیالیستی، رگیس دریکبرگ
۸. اسلام [جنبش] عصر جدید و ادیان حاشیهای در اندونزی: معانی در حال دگرگونی نکتزگرایی دینی
۹. قرآئیم و قرآئیسیم: تحولات اخیر، میخائیل کیزلیف
۱۰. دلایل ممکن برای عدم تساهل ادیان توحیدی، فردریک لاموند
۱۱. [جنبش] عصر جدید و بنیادگرایی، تادئوس داکتر
۱۲. گفت‌وگو میان [جنبش] عصر جدید و کلیساهای پروتستان در هلند، ریندر کراننبرگ
۱۳. [جنبش] عصر جدید و جناح راست لهستان، زیبگنیو میککلجکو
۱۴. خصوصیت [جنبش] عصر جدید در یک کشور کاتولیک: بررسی موردی در کشور انگلستان، دوروتا هال
۱۵. سنخ‌شناسی جنبش‌های نوپدید دینی و نشانه‌های آزمودنی آنها، تادئوس داکتر
۱۶. دیدگاه‌های جنبش‌های نوپدید دینی درباره جامعه مجارستان، پیتر توروک
۱۷. یادداشت‌هایی بر دین آئومیسیت، میرلویجی زوکاتلی
۱۸. افراطی‌گری در جنبش‌های نوپدید دینی: چشم‌انداز روسی، ورونیکا کراوچوک
۱۹. اتحادیه یا جدایی؟ سان میونگ مون و خاستگاه‌های کلیسای اتحاد جورج کریسیدس
۲۰. شیطان‌یسیم اینترنتی لهستان، رافائل اسموکزیسکی
۲۱. دین و دمکراسی بعد از جنگ عراق، ماسیمو اینتروویگنه
۲۲. فرهنگ پسا- مدرن: تغییرات در دینداری و معنویت، مائجی کاله
۲۳. نقش دین در ظهور جامعه مدنی در لیتوانی، آندریاس ماویکاس
۲۴. ابعاد جامعه‌شناختی دینداری و تعلیم و تربیت در روسیه، اینا نالتوا
۲۵. جوامع دینی به مثابه گروه‌های ذینفع، ماریا رویتکو
۲۶. بستر و برخی تنگناهای مربوط به مدیریت مطالعه قانونی دین‌های اقلیت در اسلونی، گئورگ لسجاک
۲۷. کلیسا، جامعه و اقلیت‌های دینی در اکراین، الکساندر مایستر
۲۸. تصویر فرقه‌ها در نشریات فرا-کاتولیک لهستان، مونیکا میلواسکا
۲۹. «شبه دین» رژیکی، آندریا منگوو
۳۰. سنتی و غیرسنتی: پارادکس‌های همزیستی، مارینا وروژا
۳۱. پدیده ارتدکسی اکراینی: ریشه‌های بین‌تمدنی، پیشینه‌های هویت‌بخش و چشم‌اندازهای قضایی، آندریچ یوراش
۳۲. تصویری از جست‌وجوگری جوانان اکراینی برای یافتن تعالی، سارا باورس
۳۳. دانش مسیحی در لتونی: آیا آخرین مانع برداشته شد؟، نیکاندر ژلیس